

AZ ADÓZÁS JÖVŐJE

KECSKEMÉTI Máté

1. Bevezetés

Az adórendszer, illetve önmagában az adóigazgatás a világ valamennyi fejlett és számos fejlődő országában a gazdaság teljesítőképességének az adóbevételeken keresztül potenciális befolyásoló tényezője, rendkívül nagy szerepet játszik az államok működéséhez szükséges bevételek megteremtésében. Charles Adams 20. századi amerikai adótörténész így vélekedett: „Az adó olyan befizetés, amely a társadalom működésének az ára. Nincs olyan ismert civilizáció, ami-ben ne lenne adózás.” Mi sem tükrözi jobban az előbbi kijelentéseket annál a 2008-2009 óta tartó tendenciánál, mely alapján – kisebb megszakításokkal – az Európai Unió tagállamaiban az adóbevételek éves szinten emelkednek. Míg 2009-ben az adócentralizáció – az összes adóbevételt a GDP arányában mérő mutató, a továbbiakban az egyszerűség kedvéért adóbevétel – a bruttó hazai termék 37%-át tette ki, addig ez az érték 2016-ban megközelítőleg 2 százalékpontos emelkedéssel már 38,9% volt a tagállamokban.¹ Az adórendszerek jól érzékeltethető, az országok versenyképességét is befolyásoló jelentősége végett, elengedhetetlen az államok számára, hogy egy, az új technológiákat, a digitalizáció következtében létrejövő új eljárásokat implementálni képes, a gyors változásokra és átalakuló elvárásokra könnyen reagáló, 21. századi értelemben vett adóigazgatást hozzanak létre. Az a korábban kialakult össztársadalmi nézet, mely szerint az adóhatóság feladata és célja az adójogszabályok betartatása az utóbbi évtized(ek)ben megváltozott. A digitális eszközök egyre nagyobb térnyerése, illetve ezzel összhangban a digitális szolgáltatások minőségének és elterjedésének robbanásszerű növekedése gyökeresen megváltoztatta az emberek szolgáltatásokkal kapcsolatos általános igényeit. Az elmúlt évtizedek

¹ TAXATION TRENDS IN THE EUROPEAN UNION: Data for the EU member states, Iceland and Norway. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2018. 14–15.

leggyorsabban, exponenciálisan fejlődő szektora az IT-szektor. A robbanásszerű fejlődés lehetővé teszi immár az információhoz való minél gyorsabb és egyszerűbb, helyhez kötöttség nélküli korlátlan hozzáférést. Manapság akár az okostelefonunkról alkalmazás útján képesek vagyunk a bankiügyintézésre, a korábban csak közlönyökben elérhető jogszabályokat csupán néhány kattintás választja el a felhasználóktól. Minden percben 168 millió e-mail kerül elküldésre és több mint 698 ezer Google keresést hajtanak végre.² Ennek a felgyorsult és szinte korlátlan információáramlásnak a nap, mint nap használt digitális szolgáltatások színvonalának és számának növekedésének következtében általánosan kialakult igény lett, hogy egy szolgáltatás globalizált, digitalizált, és időhatékony legyen.

Mindezek tükrében a kutatásom középpontjában azon felvetés áll, amely szerint az adózói oldalról megnövekedett igények végett és az adóhatóság rendelkezésére álló, a digitalizációból eredő új lehetőségek kihasználásával, az eddigiekhez viszonyítva jelentősen meg fog változni az adóhatóságok és az adószolgáltatók szerepe és egy más típusú együttműködés fog közöttük létrejönni az, amely várhatóan tovább fogja növelni mind az adóhatóságok, mind az adószolgáltatók tevékenységének, illetve önmagában az adóigazgatásnak a hatékonyságát. A következőkben azt fogom bemutatni, hogy melyek a digitalizáció nyújtotta legfontosabb lehetőségek, hogyan lehet azokat a leghatékonyabban kihasználni és mindez hogyan fog hatni az adóhatóságok és adószolgáltatók kapcsolatára. A dolgozatom végén azt fogom kielemezni, hogy milyen típusú együttműködési formák jöhetnek létre, illetve ezek közül melyik a leghatékonyabb. Mindezeket túl nemzetközileg már bevált módszereken keresztül ajánlásokat kívánok megfogalmazni a digitalizációban rejlő lehetőségek minél teljesebb körű kihasználására és az említett új típusú együttműködés lehetséges módjaira és a leghatékonyabb megoldására, illetve mindezeket túl az együttműködés várható hatásait fogom megvizsgálni.

2. A Big Data és az „adatbányászat”

Az adóhatóságok jövőjére vonatkozó kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy a jövő adóhatóságában a legnagyobb szerepe a rendelkezésre álló adathalmaznak, az úgynevezett *Big Data*-nak, illetve ennek különböző technológiákkal történő, minél széleskörűbb felhasználásának, azaz az adat-

² DR. KALOCSAI Kornél: NAV 2.0, A Megújulás Stratégiai Programja – Nemzetközi adókonzul-táció. Budapest, 2017.

bányászatnak lesz. Az ilyen adathalmazok alapját a vállalkozások üzleti tevékenységéből származó adatok, az úgynevezett „eszköz generált” adatok, és az olyan strukturáltan adatok képezik, mint a bejövő e-mailek és telefonhívások, amelyekből nap, mint nap több áll rendelkezésre. Azonban az adathalmazok önmagukban nem jelentenek többet számsorok hatalmas összességénél. Ahhoz, hogy információt nyerhessünk ki belőlük két, legalább ugyanennyire fontos tényező, a felhő alapú számítástechnika, illetve, az automatizált elemzési módszerek szükségesek. Ezekkel a technológiákkal lehetőség nyílik, hogy az eddig érintetlen adattömegekbe bepillantást nyerjünk, megteremtve új szolgáltatások létrehozásának lehetőségeit. Az ebben rejlő lehetőségek, illetve azok kihasználásának hatása mind az adóhatóságok, mind az adószolgáltatók, illetve adózói oldalon az innovációra leginkább fogékony kkv-k szempontjából jelentős lesz, különös tekintettel a közöttük lévő együttműködésre. Az adóhatóságok számára a felhő alapú számítástechnika és a Big Data révén lehetőség nyílik, hogy jelentősen csökkentsék a kkv-k a korábban említett úgynevezett compliance cost-ját a szolgáltatások színvonalának növelésével, a még pontosabban kitöltött adónyomtatványok, illetve személyre szabott beavatkozások és az igényekre történő nagyobb rálátás által és akár arra is lehetőség nyílik, hogy elkerüljék a felesleges, idő- és energiaköltséges adóellenőrzéseket. Jelentős költségcsökkentés válik lehetségessé a munkafolyamatok, valamint az adószolgáltatókkal és a kkv-kkal történő együttműködés automatizálásával, a valós idejű adatelemzések és pontosabb adózói sémák kialakításával pedig tovább növelhető az adótudatosság. Mindezek következtében pedig az adózás az vállalkozások számára a mindennapi üzleti tevékenység részévé válhat. Az adószolgáltatók esetén személyre és igényre szabott szolgáltatások nyújtása válik lehetségessé, gyorsabbá és kényelmesebbé fog válni együttműködés, akár valós időben történő segítségnyújtás által digitális szolgáltatásokon keresztül. A többlet információ révén a korábbi, kevesebb hozzáadott értékkel rendelkező könyvelői szolgáltatások helyett, a vállalatok számára elsődleges speciális üzleti megoldásokat nyújtó tanácsadóvá válhatnak, illetve várhatóan növekedni fog az általuk nyújtott szolgáltatások minősége és portfóliója. A szolgáltatások igénybe vevői oldalán digitalizáció által kínált fejlődési lehetőségek legnagyobb nyertesei a közép –és kisvállalatok, azon belül is a kkv-k 95%-át kitevő makró vállalkozások lehetnek. A kkv-k valamennyi fejlett ország, és legtöbb fejlődő ország vállalati szektorának és gazdaságának legfontosabb szereplője, illetve az adószolgáltatók legjelentősebb ügyfélköre. Hazánkban ez a fenti állítás különösen igaznak bizonyul, révén, ahogy a korábbiakban is említettem, a beruházások

felét ők hajtják végre és a foglalkoztatottak közel 2/3-át alkalmazzák.³ Esetükben a digitalizáció révén valós idejű adattovábbítás, pontos előrejelzéseket lehetővé tévő elemzések és a compliance cost rendkívüli csökkentése válik lehetővé, amely a vállalati szektorban arányaiban őket terheli a legnagyobb mértékben⁴. A felfokozott, automatizált és korlátlan adatáramlás számos előnye mellett természetesen veszélyforrást is hordoz magában akár az adatvédelem, akár a versenyjog területén. Így akár Uniós, akár tagállami szinten, de a jogalkotók időben történő reagálása elengedhetetlen a lehetőségek teljes kihasználásához.

A rendelkezésekre álló adattár és az adatbányászat tükrében megvizsgálva a Nemzeti Adó-és Vámhivatalt, jól látható, hogy a felvetésemnek megfelelően a legtöbb fejlesztés, és a NAV 2.0. egyik fő célkitűzése is ezen irányba hat. Jól szemlélteti ezt, hogy a NAV a Közigazgatás és Közszolgáltatás Fejlesztés Operatív Program keretében az adóhivatal fejlesztésére 14.500,0 millió Ft felhasználását tervezi 2018-ban, azon belül a támogatás több mint felét, mintegy 7 175,1 millió Forintot költenek adattár integrációra. A korábbi években bevezetett, olyan szolgáltatások mint például az online pénztárgép, az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer, az online számlázási program nem csak az adminisztráció csökkenéséhez vezet, hanem a rendelkezésre álló adatállomány folyamatos növeléséhez. A több mint 200 ezer online pénztárgép által NAV-nál naponta 10 millió adat keletkezik, az 56 000 EKÁER felhasználó végett pedig szinte az ország teljes áruforgalmáról információt szerez. Ezen fejlesztései révén a NAV mára Magyarország egyik legnagyobb, illetve legkomplexebb adattárával rendelkezik. Az adathalmazokban rejlő információ és lehetőségek kihasználásának leghatékonyabb módszere az úgynevezett adatbányászat, az érdekes, értékes, és értelmes összefüggések keresése fejlett, automatizált elemzései módszerek alkalmazásával. Az ilyen módszerek kiváltva az emberi tényezőt az elemzésből, jóval hatékonyabb és valós idejű elemzést tesznek elérhetővé. Alapvetően az ilyen típusú elemzéseket két csoportra lehet osztani céljuknak megfelelően.⁵ Az úgynevezett prediktív elemzés célja, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján meghatározott mintákat hozzanak létre, amelyek által ki lehet mutatni, hogy milyen hibák merülhetnek fel a legnagyobb való-

³ MATOLCSY György: Csendes adóforradalom Magyarországon. *Köz-gazdaság*, 2014/4. 10.

⁴ ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT: Rethinking Tax Services The Changing Role of Tax Service Providers in SME Tax Compliance. Paris, OECD Publishing, 2016. 31.

⁵ ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT: Tax Administration 2017 – Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies. Paris, OECD Publishing, 2017. 140.

színűséggel. A prediktív elemzés tehát a mi történhet kérdésre keresi a választ. Ilyen módszer segítségével például ki lehet mutatni, hogy az adóbevallások mely részében történik a legtöbb hiba. A másik módszer, az úgynevezett *leíró* elemzés lényege, hogy megvizsgáljuk, hogy bizonyos változások mögött csupán az adófizetői viselkedés vagy egy konkrét adóhatósági cselekvés áll, ezáltal megkönnyíti az egyes beavatkozások lehetséges kimeneteleinek a tesztelését. Ilyen például annak vizsgálata, hogy az adófizetők felé irányuló különböző típusú adóhatósági kommunikáció képes-e befolyásolni az adóbevallások időben történő elküldését. A fent említett két elemzési módszert már számos adóhatóság alkalmazza, illetve tervezi a bevezetésüket. A következőkben ezeket a megoldásokat fogom bemutatni, mintegy ajánlást megfogalmazva a NAV általi alkalmazásukra.

Kanadában a Canada Revenue Agency (CRA) mindkét módszert párhuzamosan alkalmazza. A prediktív módszer használatát a késedelmes bevallások behajtására vonatkozó programjuk keretében vezették be. A módszer segítségével hatékonyabban tudták az eseteket kiválasztani és priorizálni, jobb munkateljesítményt eredményezve. A bevezetés első évében összesen 127,6 millió kanadai dollár többlet adót sikerült beszedni. Ugyanezen program keretében került felhasználásra a leíró módszer is, amellyel a késedelmes adófizetői viselkedését szerették volna megvizsgálni. A módszer alkalmazásával sikerült felmérni, hogy milyen típusú beavatkozások a leghatékonyabbak az adófizetési hajlandóság növelésére, ezáltal sikerült optimalizálni az a hatóság eljárását, növelve a bevételeket.

Szingapúrban az adóhatóság (Inland Revenue Authority of Singapore – IRAS) 2014-ben vezette be az adófizetők által küldött e-mailek szövegének és tartalmának az elemzését. A program célja az volt, hogy megvizsgálják az adófizetők kérdéseinek természetét és megvizsgálja a mögöttük húzódó mintázatot. A program eredményeképpen sikerült felmérni, hogy egy szabályzat megváltoztatása után melyek voltak azok a konkrét területek, amelyek a legnagyobb nehézséget okozták az adófizetők számára. Ezen az elemzésen alapulva az IRAS időszakosan célzott kampányokat rendez, illetve a honlapjukon nagyobb mértékű tanácsadást vezetett be a legfontosabb kérdésekre vonatkozóan. Mindezek következtében csökkentek az adózói oldalról a megkeresések száma, csökkente az igazgatási költséget.⁶

Az említett két példa csak néhány azon megoldások közül, amelyekkel az adatokban rejlő lehetőségeket ki lehet használni. Úgy vélem a fent szemléltetett

⁶ ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (2017) i. m. 143–144.

megoldások implementálása a NAV számára jelentősen csökkentené a költségeket és növelné az eljárások hatékonyságát.

3. Az adószolgáltatók és adóhatóságok szerepe a jövő adóigazgatásában

Talán nem túlzás kijelenti, hogy digitalizációnak az adóhatóságnál kifejtett kihívásai és a megváltozott igények hatványozottan érintik az adószolgáltatókat, és az általuk nyújtott szolgáltatások piacát. A legjelentősebb ügyfélkör, a kkv-k esetében az általuk nyújtott szolgáltatásokat tradicionálisan három csoportra lehet osztani. Az első csoport a *compliance szolgáltatások*, amelyek az adójogszabályoknak való megfeleléssel és egyéb kötelezettségekkel kapcsolatos szolgáltatásokat foglalja magában, mint például az adóbevallások elkészítése. A második csoport a *számviteli szolgáltatások*, ilyen például a könyvelés, bérszámfejtés. A harmadik csoportba a *tanácsadói szolgáltatás* tartozik. Ezen szolgáltatások rendelkeznek a legtöbb hozzáadott értékkel, ide tartozik az adótanácsadás, illetve az ügyfelek képviselete. Ezen három szolgáltatástípus tükrében megvizsgálva az elmúlt évtized piaci viszonyok alakulását, jól látható hogy számos olyan változás történt, amely megváltoztathatja az adószolgáltatók eddig betöltött szerepét. A compliance szolgáltatások esetében azt a tendenciát figyelhetjük meg, hogy az adóhatóságok átveszik a szolgáltatók szerepét. Mindezek csökkentik az igényt a klasszikus könyvelői szolgáltatások kapcsán. A számviteli szolgáltatásokra a legnagyobb *veszélyt* az automatizált számítási folyamatok, a felhő alapú szolgáltatások és a korábban említett elemzési módszerek jelentik, amelyek végett könyvelés, bérszámfejtés esetében nem lesz szükséges a jövőben az emberi tényező. Ezzel párhuzamosan megjelentek a szolgáltatói piacon az új generációs adószolgáltatók, az olyan szoftverfejlesztéssel foglalkozó cégek, amelyek rendszerint már a létező szolgáltatásokat nyújtják automatizált szoftverek formájában, jelentős konkurenciát jelentve. Ezek a folyamatok következtében 10-20 éven belül a mai értelemben vett klaszszikus könyvelők eltűnhetnek a piacról⁷ és várhatóan két jelentős hatásuk lesz. Egyrészt specializálódását és egyénre szabott, hozzáadott értékkel rendelkező szolgáltatások fognak az általánossá válni, valamint az adószolgáltatók szerepe bővülni fog, például üzleti szolálgatások és szoftverek nyújtásával.

⁷ ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (2016) i. m. 69.

Ezem folyamatok nem csak magukra a szolgáltatásokra vannak hatással, hanem a szolgáltatásokat legnagyobb arányban igénybe vevő kkv-k elvárásaira is. Egy 14 adóhatóság és 36 adószolgáltató bevonásával készült felmérés alapján a legnagyobb igény a kkv-k részéről az adókötelezettségek kényelmesebb teljesítésével, a valós idejű személyre szabott szolgáltatásokkal, az adójogszabályoknak való megfelelés költségének csökkentésével és az ügynevezett bármely időben, helyen és módon igénybe vehető szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban merült fel⁸. Ezzel párhuzamosan kialakult adószolgáltatók részéről ezen igények minél hatékonyabb teljesítésének végett kialakult az igény az adóhatóságokkal való szorosabb együttműködéssel kapcsolatban, többek az adattárakhoz való hozzáférés, illetve az üzleti életben szabványosított szoftveres megoldások használata végett. A szorosabb együttműködés lehetőségét adóhatósági oldalról megvizsgálva szintén számos előnyt láthatunk. Bár az adóhatóság rendelkezik azon adattömeggel, amely felhasználásával számottevően hatékonyabb szolgáltatásokat lehet létrehozni, azonban ehhez szükséges ügynevezett „know how”-val, az adószolgáltatók rendelkeznek, mint a kkv-k adózói oldalról első számú partnerei. Ezt alátámasztja, hogy az olyan országokban, mint például Hollandia, ahol szorosabb a klasszikus értelemben vett együttműködés – közvetlen kommunikációs csatorna, gyakoribb megbeszélések, dedikált felület az adóhatóság honlapján – hatékonyabb adóigazgatás működik⁹. Jól mutatja ezt, hogy Hollandiában 2015-ben a társasági adót az esetek 94,7%-ban vallották be időben, szemben hazánk 86,8%-os értékével.

Mindezek alapján kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy a jövőben az igények minél hatékonyabb kielégítése és az kölcsönös előnyök végett egy jóval szorosabb együttműködési kapcsolat fog kialakulni az adószolgáltatók illetve az adóhatóságok között, amely a hatósági oldalon rendelkezésre álló hatalmas adatmennyiség és a szolgáltatói oldalon meglévő tapasztalati tudás végett a szolgáltatások hatékonyságának a növekedését fogja eredményezni. Ezzel alátámasztva hipotézisem azon részét, mely szerint a jövőben egy szorosabb együttműködés alakulhat ki az adóhatóság és adószolgáltatók között, amely révén növekedni fog a szolgáltatások színvonala és mennyisége. Azonban az ezek következtében létrejövő kapcsolatra vonatkozóan több fajta megoldás létezik, amelyek nagy mértékben különböznek egymástól, leginkább két tényező alapján. Az első ilyen tényező az adóhatóság nyitottságának mértéke, azaz mennyire akar és képes részt venni a kkv-k ügynevezett

⁸ Uo. 72.

⁹ ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (2017) i. m. 171.

szélesebb üzleti környezetében, mennyire képes és akar együttműködni kkv-kkal, a bevételek növelése és az adójogszabályoknak való jobb megfelelés érdekében. Ezen belül két típusú szemléletet különböztethetünk meg.¹⁰ A *zárt szemlélet* esetében az adóhatóság az adózási folyamatok felügyeletére helyezi a hangsúlyt, a hatékony nyilvántartásra és behajtásra, az adóbevallások pontos kitöltésére. A *nyitott szemlélet* esetében egy ügyfélközpontú hozzáállás valósul meg, amely keretében az adószolgáltatókkal szorosabb együttműködés alakul ki. Jellemzője, a nagyobb mértékű kommunikáció és gyakoribb egyeztetések kkv-k számára legkedvezőbb megoldások kialakítása végett. A második tényező az, hogy az adóhatóság csupán engedik, vagy támogatják a piaci szereplőket a kkv-k igényeinek kielégítésében. A központi kérdése, hogy hogyan látják a szerepüket a szolgáltatások piacán, hol helyezi el magát a hatóság a szolgáltatói piacon, tehát ők akarják-e betölteni a kezdeményező és vezető szerepet, vagy a szolgáltatások fejlesztésének mindenképpen piacra kell bízni. Ennek alapján az előbbi típust a *hatóságorientált* megközelítésnek, az utóbbit pedig *piacorientált* megközelítésnek nevezzük.¹¹ A hatóságorientált megközelítés esetében a hatóság határozza meg, hogy milyen feltételeknek kell megfelelnie a szolgáltatásoknak ahhoz, hogy alkalmazni lehessen őket. Például megszabhatja, hogy csak a meghatározott adószolgáltató által lehet elkészíteni az adóbevallást. Ez nem azt jelenti, hogy az adózási folyamatokban nincs beleszólása az adószolgáltatóknak, hanem azt hogy az adóhatóság a domináns a szabályozásban és a szankcionálásában. Ezt más néven hierarchikus megközelítésnek is nevezik. A *piacorientált* megközelítés esetében a hatóság nem szabja meg a feltételeket, csupán hasznosítja a piaci szereplők által kezdeményezett és létrehozott szolgáltatásokat, anélkül hogy jelentősebben szabályozná annak folyamatát. Ennek keretében jellemző még, hogy a hatóság kezdeményezi, hogy az adószolgáltatók minél szélesebb körben építse be az adószolgáltatásokat a portfóliójukba. Ezen két tényező, illetve azok típusainak kombinációja alapján négy együttműködési fajtát, másnéven hálózatot lehet azonosítani a szolgáltatók és a hatóságok között.

A zárt szemlélet és a hatóságorientált megközelítés kombinációja alapján beszélhetünk *kontrolált hálózatról*¹². Ebben a hálózatfajtában az adóhatóság legfontosabb szerepe a fejlesztés, ő felel elsődlegesen a kkv-k számára minél hatékonyabb megoldások kialakítására és az adókötelezettségeknek való minél könnyebb megfelelés eléréseért. A piaci szereplők szerepe ebben a hálózatban

¹⁰ ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (2016) i. m.76.

¹¹ Uo. 77.

¹² Uo. 79.

általánosságban a legjelentéktelenebb. A hatóság és a szolgáltatók közötti kapcsolat erősen behatárolt a hatóság által. Jellemzője még, hogy a hatóság leginkább a már meglévő szolgáltatások fejlesztését tartja szem előtt és kevésbé innovál az új szolgáltatások felé.

A zárt szemlélet által elérhető másik hálózattípus az úgynevezett *hibrid zárt hálózat*, amely a piacorientált megközelítés kombinációjával jön létre. Ebben az adószolgáltatóknak már jóval jelentősebb szerep jut a minél hatékonyabb megoldások kialakításában. A hatóság lehetővé teszi számukra, hogy saját szolgáltatásokkal és megoldásokkal álljanak elő, azonban így is jelentős mértékben le vannak szabályozva a hatóság által. A szabályozás vonatkozhat a szolgáltatások minőségére, de akár a szolgáltatókra is, meghatározva milyen hatósági előírásoknak kell megfelelniük, tehát ebben adóhatóság főként szabályoz.

A *hibrid nyitott hálózat* a nyitott szemlélet és a hatóságorientált megközelítés ötvöztetésével jön létre. Részben hasonlít a kontrolált hálózathoz, mivel ebben az esetben is a hatóság felel elsődlegesen a kkv-k számára minél hatékonyabb megoldások kialakítására és a szolgáltatások kifejlesztése, azonban az adatok, az információ és szolgáltatások közvetlenebb módon áramlanak a hatóság és a szolgáltatók között. A hatóság képes ebben a rendszerben profitálni a szolgáltatók tevékenységéből azonban, ő határozza meg, hogy pontosan milyen szolgáltatásokra engedélyezettek és milyen szolgáltatásokra van szükség. Ebben a hálózatban a hatóság szerepe leginkább a szervezés.

Az úgynevezett *adaptív, vagy alkalmazkodó hálózatban* – amely a nyitott szemlélet és a piacorientált megközelítés kombinálása révén jön létre – a hatóság csupán ösztönzőként hat az adószolgáltatókra a szolgáltatások fejlesztése és a kkv-k számára a leghatékonyabb megoldások kialakításának terén. Úgy is lehet tekinteni,¹³ mint az ellentéte a kontrolált hálózatnak. Ebben a hálózatban, tehát a hatóság csak ösztönzőként lép fel, azon az elmélet mentén, hogy a szolgáltatók magasabb színvonalú szolgáltatásokat képesek fejleszteni szolgáltatók, ezért egy jóval nyitottabb kapcsolat alakul ki.

Ezen hálózatok összehasonlítására és előnyeik megvizsgálására több szempont áll rendelkezésre, ezek közül a legfontosabb az együttműködés mértéke, a hatalom megosztottsága, a kkv-k számára nyújtott előnyök mértéke, valamint az adatok és információk megosztásának mértéke és rendszere.¹⁴ A szolgáltatókkal való együttműködés szintje kontrolált hálózatban alacsony, a hibrid zárt hálózat esetében közepes, a hibrid nyitott hálózat esetében magas, és az adaptív

¹³ Uo. 80.

¹⁴ Uo. 85.

esetében nagymértékben változó. A második szempont esetében a kontrolált és a hibrid zárt hálózatban az adóhatóságok határozzák meg a szabályokat, míg a másik kést hálózat esetében a hatalom megosztottsága ki van egyenlítve. A kkv-k nyújtotta előnyöket megvizsgálva azt látjuk, hogy a kontrolált hálózat előnye hogy egy transzparens szabályozás alakul ki, viszont a kevésbé kényelmes megoldások születnek. A hibrid zárt hálózat esetében szintén transzparens szabályozás jön létre és a kontrolált hálózathoz képest már viszonylag személyre szabottabb megoldások születnek. A hibrid nyitott és adaptív hálózat esetében már kevésbé transzparens szabályozás valósul meg, azonban már jóval kényelmesebb megoldások születnek, az adaptív hálózat estében pedig már teljesen. Az adatok és az információk megosztottságának mértéke és rendszere alapján megvizsgálva a hálózatokat, azt láthatjuk, hogy a két zártabb hálózat esetében egy centralizált és zártabb információsrendszer van, és a hatóság határozza meg a megosztás mértékét. A hibrid zárt hálózatban már megjelenik az információk megosztottsága a hatóság és a szolgáltatók között azonban csak a hatósági folyamatokra vonatkozóan. A két nyitott típusú hálózat esetében akár a szolgáltatók, akár a hatóságok kezdeményezhetik az információk megosztását.

Összefoglalva a jövőben létrejövő együttműködési kapcsolatokat, a fenti összehasonlítás alapján úgy vélem, hogy a leghatékonyabb és a résztvevők számára a legtöbb előnnyel járó megoldás a hibrid zárt hálózat. Összehasonlítva kontrolált hálózattal, a szolgáltatók nagyobb mértékű bevonásával innovatívabb megoldások jöhetnek létre révén, hogy elsődlegesen a szolgáltatók fejlesztik a szolgáltatásokat, illetve az információmegosztás is nagyobb mértékű. A nyitottabb szemléletű hálózatokhoz képest mindenképpen előnyt jelent, hogy transzparensabb megoldások és szabályozások jöhetnek létre, mivel a szolgáltatások a hatóság által meghatározott követelményeknek megfelelően jönnek létre, így a hatóság monitorozni tudja szolgáltatások színvonalát és szabályozni a számát, ezáltal elkerülhetővé válik, hogy párhuzamosan több eltérő színvonalú szolgáltatás legyen ugyanazon tevékenység elvégzésére, amely jelentősen megnehezítheti a hatóságokkal való együttműködést. Ilyen típusú rendszert láthatunk Európa egyik legfejlettebb adóhatósága, a holland adhatóság, a Netherlands Tax and Customs Administration (NTCA) esetében is. Az NTCA különböző szempontok alapján megvizsgálja a piacon létező adószolgáltatók szolgáltatásainak minőségét és rendszerét, és azokkal, amelyek nyitottak az együttműködésre és megfelelnek a minőségi elírásoknak egy kölcsönön együttműködés hoznak létre. Az együttműködés keretében a szolgáltatók szintén meghatározott minőségi szempontok alapján kiválasztanak bizonyos kis és közép vállalkozásokat, akiket bevonnak ezen együttműködésbe. A szolgáltatók feladata, hogy a részt-

vevő kkv-k számára legtöbb problémát jelentő hatósági szabályokat riportálják az adóhatóság számára.

4. Összefoglaló

Kutatásom során azt kívántam megvizsgálni, hogy az utóbbi egy évtizedben kibontakozó digitalizáció és az annak keretében lehető vált technológiák hogyan alakítják az adóhatóságok jövőbeni szerepét és működését, illetve a szolgáltatói szegmessel kialakult kapcsolatát.

Ennek keretében az adóhatóságok jövőjében a legfontosabb szerepet játszó Big Data, vagyis az adattárak adta lehetőségeket vizsgáltam meg. Ez alapján arra a következtetésre jutottam, hogy ezen lehetőségek az úgynevezett adatbányászattal történő, minél teljesebb kihasználásával az adóhatóságok számára lehetőség nyílik, hogy elkerüljék a felesleges, idő és energiaköltséges adóellenőrzéseket, jobban rálássanak az adózók igényeire, és csökkentsék az adóigazgatási költségeket. Az adószolgáltatók esetében lehetőség nyílik a személyre és igényre szabott szolgáltatások nyújtására és a kkv-kkal történ gyorsabb és kényelmesebb együttműködésre. Az igénybe vevői oldalon a kkv-k számára mindezek következtében csökkenni fog a compliance cost, viszont egyúttal az igények jelentős növekedéséhez is fog vezetni. Az igények megnövekedése, illetve a különféle adószolgáltatásokat nyújtó adóhatóságok révén egy úgy fajta együttműködés fog kialakulni a hatóságok és a szolgáltatók között, amely következtében a szolgáltatások színvonala növekedni fog. Ennek az együttműködésnek a lehetséges változatait dolgozatom végén vizsgáltam meg, amely után azt a következtetés vontam le, hogy az a leghatékonyabb rendszer, amelyben az adóhatóságok szabályozóként lépnek fel és meghatározzák a szolgáltatások fajtáját és minőségét, és azok fejlesztését az adószolgáltatók látják el. Dolgozatomat azon zárógondolattal fejezem be, hogy az elkövetkezendő évtizedekben az adózás ma uralkodó rendszere és felépítése gyökeresen meg fog változni. Az adózási folyamatok automatizálásával a vállalatok számára az adózás mindennapi üzleti tevékenység szinte láthatatlan folyamatává fog válni, amely következtében a mai értelemben vett adózás, és adóbevallások meg fognak szűnni.